

TAMMISAARI

**Gropfjärd-Dragsvik osayleiskaava-alueen
(kaavahanke 2011) arkeologinen inventointi**

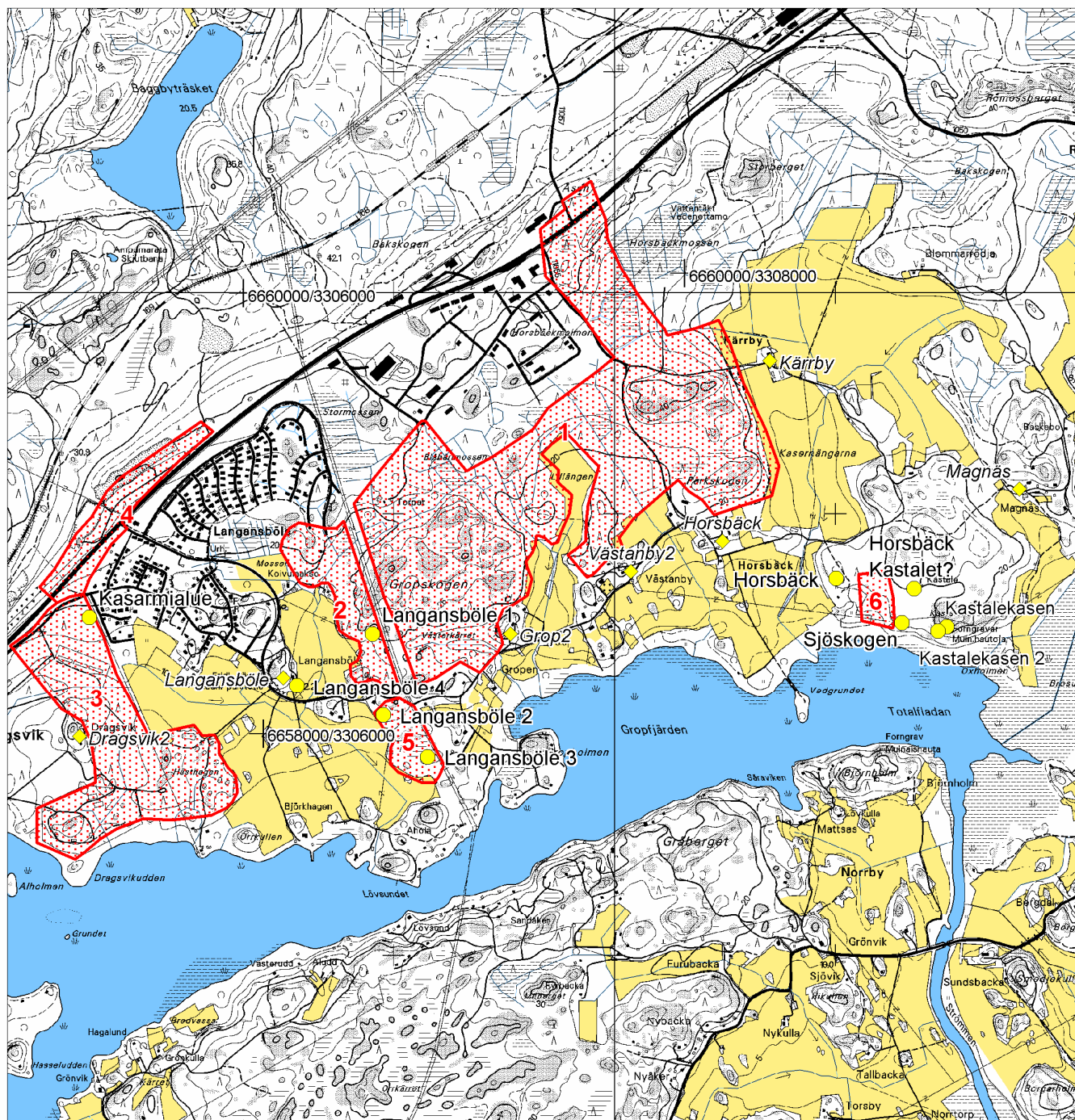
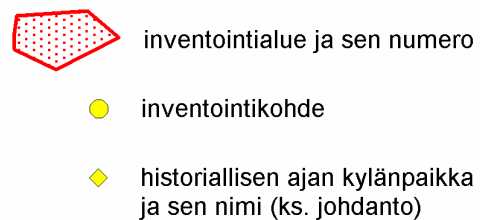

Miikka Haimila
2004

Sisällys

Yleiskartta	3
Johdanto	4
Kohdekuvaukset:	
Langansböle 1	5
Langansböle 2	7
Langansböle 3	9
Kasarmialue	11
Horsbäck	12
Langansböle 4	13
Sjöskogen	14
Horsbäck Kastalet	16

Tammisaari, taajama-alue 2011 osayleiskaava
Yleiskartta 1:25000

Johdanto

Inventointi tehtiin 14.-18. 6. 2004. Sen kohteena Tammisaaren itäisellä osayleiskaava-alueella *Gropfjärd-Dragsvik*, kaavahanke 2011. Tutkimusalue oli jaettu kuuteen erilliseen palaan ks. yleiskartta. Alueella tarkastettiin aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja irtolöytöpaikat. Lisäksi maasto käytiin läpi mahdollisten maan pinnalle näkyvien rakenteiden varalta, sopivia maaston kohtia myös koekuopitettiin ja kairattiin. Historiallisen ajan tutkimusaineistoa saatiin Helsingin yliopiston *Vårt maritima arv – Merellinen perintömme* –projektilta, joka antoi käyttöön tietoja vanhoista kyläpaikoista. Inventointialueella olevien kohteiden sijainti pyrittiin määrittämään maastossa GPS-paikantimen avulla. Milloin se ei ollut mahdollista sijainti pyrittiin saamaan mahdollisimman tarkaksi arkistotietojen avulla.

Arkistotietojen hajanaisuus hankaloitti kenttätöiden valmistelua ja osa tiedoista on onnistuttu kaivamaan esiin vasta raporttia tehtäessä. Uudet ilmi tulleet tiedot koskevat kuitenkin kohteita, jotka ovat inventointialueiden lähistöllä, mutta eivät suoranaisesti jää kaava-alueiden sisään. Tässä raportissa on yritetty koota mahdollisimman kattavat tiedot sekä inventointialueella olleista kohteista, että alueiden välittömässä läheisyydessä olleista. Historialliseen aikaan liittyvistä paikoista ei ole valitettavasti ollut mahdollista perehtyä arkistomateriaaliin kuin toisten raporttien kautta.

Inventoinnin tuloksena löydettiin *Langansböle 1* -nimisen röykkiön ympäristöstä useita uusia röykkiöitä alueella 2. Muita uusia kiinteitä muinaisjäännöksiä ei havaittu. Alueen 6 vieressä on epäselvä röykkiö ks kohde *Sjöskogen*. *Lillängenin* ympäristössä alueella 1 oli pellonvierusmetsissä joitain viljelyyn liittyviä kiviraunioita. Samalla alueella *Parkskogenin* ympäristössä ja sen pohjoispuolella on erilaisia kaivantoja, joista osa liittyy tervanpolttoon ja osa ilmeisesti soran- ja hiekanottoon. Parhaat maastot kivikautisia asuinpaikkoja ajatellen löytyivät alueelta 3 ks. kohde *Kasarmialue* ja alueelta 1 *Horsbäckmossenin* länsipuolelta. Näitä alueita koekuopitettiin tuloksetta. Karttavertailun avulla ks. yleiskartta, todettiin, etteivät historiallisen ajan kyläpaikat osu suoraan inventoitaville alueille. Tosin täytyy huomioda, että näiden kohteiden paikannus on melko epävarma. Kyläpaikkojen nimet ovat kartalla *Vårt maritima arv* –projektin mukaan.

Yleiskartassa on mukana inventointialueen itäpuolella olevat kaksi *Kastalekasenin* pronssikautista röykkiötä. Ne myös valokuvattiin, mutta erillistä kohdekuvausta niistä ei ole tämän raportin yhteyteen kirjoitettu, koska tiedot eivät aikaisempaan verrattuna muuttuneet.

Helsingissä 31.9. 2004

Miikka Haimila FM

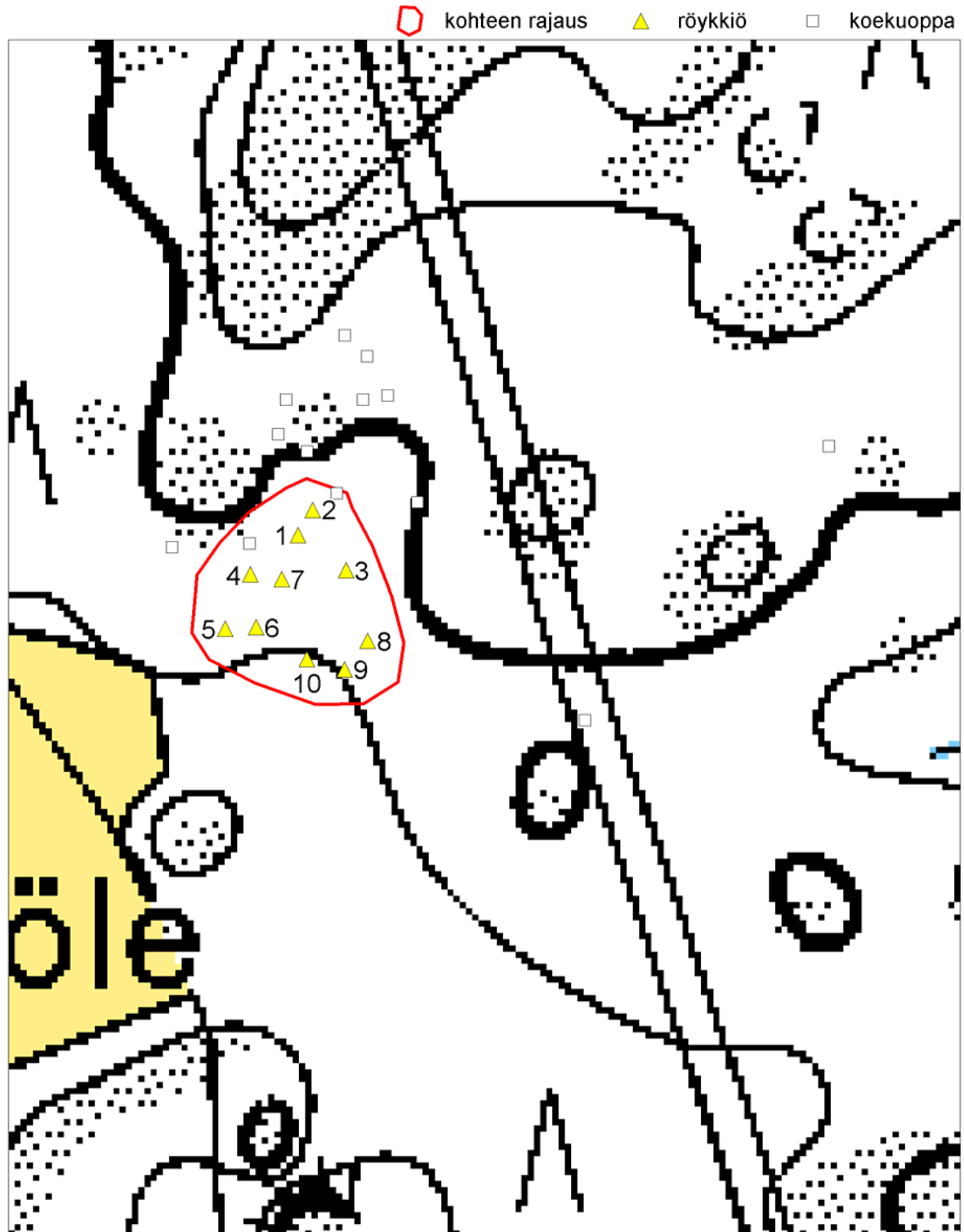
Lähteitä:

Haggrén, G. Latikka, J. ja Jansson H. Helsingin yliopisto, Kulttuurien tutkimuksen laitos, Merellinen Perintömme ja URSARK hankkeet
Museoviraston arkeologian osaston arkisto
Museoviraston Muinaisjäännösrekisteri

1. Langansböle 1 (hautapaikat - hautaröykkiöt - pronssi- ja/tai rautakautinen)

Muinaisjäännös- rekisterinumero:	835010078	
Kunta:	Tammisaari	Kylä: Langansböle
Muinaisjäännöstyyppi:	Hautapaikat	Tyypin tarkenne: hautaröykkiöt
Ajoitus:	pronssi- ja/tai rautakautinen	
Rauhoitusluokka:	2	Lukumäärä: 10
Luokitusehdotus:	2	
Sijainti:	PK 201404 Dragsvik X:6653454, Y:2473904, Z:15-20 P:6658434, I:3306515 Röykkiön 3 koordinaatit.	
Aiemmat löydöt:		
Inventointilöydöt:		
Tutkimukset:	Tarkastus Peter Sjöstrand 1997 Inventointi Miikka Haimila 2004	
Kiinteistötiedot:	Kiinteistö: 83546700010179 LANGANSBÖLE Maanomistaja: Kajander Rabbe Leo Engelbert Osoite: Horsbäckvägen 134 A, 10600 Ekenäs	
Tarkastus:	17.6. 2004 Miikka Haimila, Peter Sjöstrand, Göran Baarman ja Rabbe Kajander	
Kartat:	Peruskartan suurennos 1:2000	
Kuvat:	Negatiivit: 131901, 131904	Diat:
Sijainti ja maasto:	Paikka on peltoaukion itäpuolella kohoava kivikkoinen ja kallioinen etelään viettävä rinne. Osa rinteestä on hakattu.	
Kohteen kuvaus:	Kohteessa on yhteensä 10 kivirakennetta. Arkeologian harrastaja Göran Baarman ja maanomistaja Rabbe Cajander näyttivät aiemmin tunnetun röykkiön lisäksi maastossa havaitsemiaan röykkiöitä. Tarkastuksessa Tammisaaren museon tutkija Peter Sjöstrand löysi vielä yhden röykkiön. Röykkiö 1 on sammalen ja varpujen peittämä. Sen halkaisija on noin 3 metriä korkeus alarinteeseen noin 1 metri. Röykkiö 2 on epämääräinen matala kivinen kohouma sammalen alla. Sen halkaisija on noin 2,5 metriä ja korkeus noin 40 cm. Röykkiö 3 on aiemmin tunnettu. Se on melko hyvin näkyvissä vaikkakin sammalen ja heinän peittämä. Röykkiön halkaisija on noin 4,5 metriä ja korkeus noin 0,5 metriä. Sen keskellä on kuopanne. Röykkiö 4 on metsäkoneen hajottama, itä-länsi -suuntainen ja pitkulainen. Sen länsipäässä on suuri kivi ja reunassa näkyvissä jonkinlainen kiveys. Röykkiö on kooltaan noin 3 x 8 metriä ja korkeudeltaan noin 0,5 metriä. Röykkiö 5:stä on luonaisuoli hajonnut metsätyössä. Sen halkaisija on noin 3 metriä ja korkeus noin 0,5 metriä. Röykkiö 6 on pitkulainen kaakko-luode suuntainen. Sen koko on 3 x 8 metriä ja korkeus 0,5 - 1 metriä. alarinteen puolella on mahdollisesti näkyvissä jonkinlaista kylmämuurausta. Röykkiö on hajonnut melko pahasti metsäkoneen alla. Röykkiö 7 on myös hajonnut pahoin, sen halkaisija on noin 2 metriä ja korkeus noin 0,5 metriä. Röykkiö 8 on soikeahko hajonnut rakenne, jonka kiviä on noin halkaisijaltaan 4 metrin alueella. Röykkiöt 9 ja 10 ovat kaksi kivikkoa, jotka voivat olla metsäkoneen täysin hajottamia röykkiöitä. Röykkiöiden ympäristöä koekuopitettiin tuloksetta.	
Laajuus:	Noin 3580 m2.	
Ehdotus suoja-alueeksi:	Kartassa näkyvä raja.	
Suojelutoimenpiteet:		
Havaintomahdollisuudet:	Useita kasvillisuuden peittämiä röykkiöitä.	
Lähistön kohteita:		
Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat:		
Suosittelavat jatkotoimenpiteet:		
Koekuopat:	Ks. sijainti karttaliitteestä, ei tarkempia tietoja	
Pintapoiminta:		

Tammisaari, taajama-alue 2011 osayleiskaava
Kohdekartta 1:2000

2. Langansböle 2 (hautapaikat - hautaröykkiöt - pronssi- ja/tai rautakautinen)

Muinaisjäännös-
rekisterinumero: 835010079

Kunta: Tammisaari **Kylä:** Langansböle

Muinaisjäännöstyyppi: Hautapaikat **Tyypin tarkenne:** hautaröykkiöt

Ajoitus: pronssi- ja/tai rautakautinen

Rauhoitusluokka: 2 **Lukumäärä:** 1

Luokitusehdotus: 2

Sijainti: PK 201404 Dragsvik
X:6653087, Y:2473952, Z:15
P:6658065, I:3306547

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Tutkimukset: Tarkastus Juha Laurén ja Peter Sjöstrand 1994
Inventointi Miikka Haimila 2004

Kiinteistötiedot: Kiinteistö: 83546700010179 LANGANSBÖLE
Maanomistaja: Kajander Rabbe Leo Engelbert
Osoite: Horsbäckvägen 134 A, 10600 Ekenäs

Tarkastus: 17.6. 2004 Miikka Haimila, Peter Sjöstrand, Göran Baarman ja Rabbe Kajander

Kartat: Peruskartan suurennos 1:2000

Kuvat: **Negatiivit:** 131902 **Diat:**

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 90 m Horsbäckintien eteläpuolella olevalla kalliolla lähellä kallion reunaa. Ympäristössä on metsää ja hakkuuaukeaa lounaassa peltoaukeaa.

Kohteen kuvaus: Röykkiö mainitaan aikaisemmin nelikulmaisena, mutta muoto on nykyisin epäsäännöllinen. Keskellä on näkyvissä laakakivi. Röykkiön koko on noin 4 x 4 metriä ja korkeus noin 0,5 metriä. Sammal peittää osittain kiviä.

Laajuus: Noin 280 m².

Ehdotus suoja-alueeksi: Kartassa näkyvä raja.

Suojelutoimenpiteet:

Havaintomahdollisuudet: Röykkiö erottuu selvästi ympäristöstä.

Lähistön kohteita:

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat:

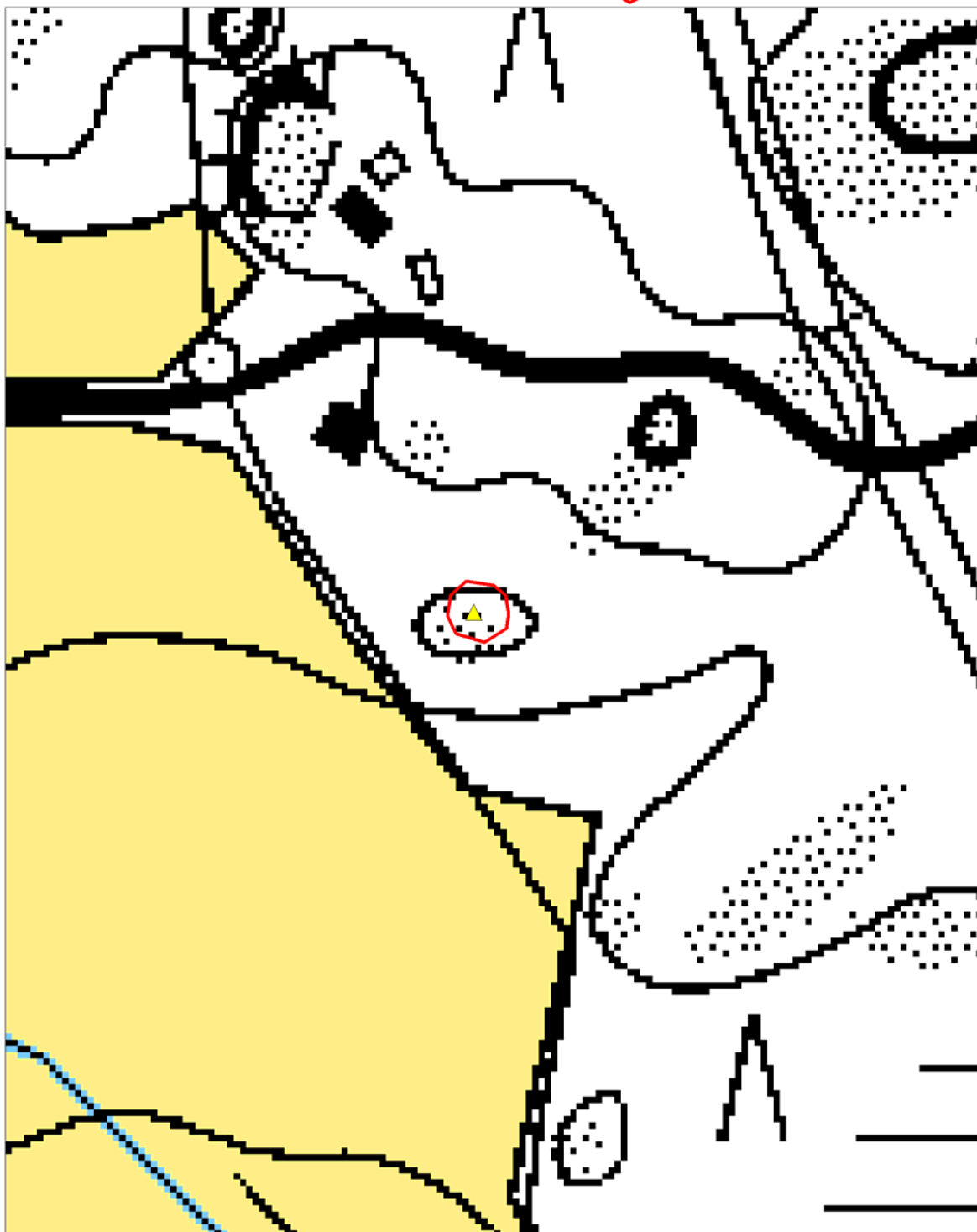
Suosittelavat jatkotoimenpiteet:

Koekuopat:

Pintapoiminta:

Tammisaari, taajama-alue 2011 osayleiskaava
Kohdekartta 1:2000

 kohteen rajaus röykkiö

3. Langansböle 3 (hautapaikat - hautaröykkiöt - pronssi- ja/tai rautakautinen)

**Muinaisjäännös-
rekisterinumero:**

835010080

Kunta:

Tammisaari

Kylä: Langansböle

Muinaisjäännöstyyppi:

Hautapaikat

Tyypin tarkenne: hautaröykkiöt

Ajoitus:

pronssi- ja/tai rautakautinen

Rauhoitusluokka:

2

Lukumäärä: 1

Luokitusehdotus:

2

Sijainti:

PK 201404 Dragsvik

X:6652897, Y:2474152, Z:15

P:6657867, I:3306738

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Tutkimukset:

Tarkastus Juha Laurén ja Peter Sjöstrand 1994

Inventointi Miikka Haimila 2004

Kiinteistötiedot:

Kiinteistö: 83546700010179 LANGANSBÖLE

Maanomistaja: Kajander Rabbe Leo Engelbert

Osoite: Horsbäckvägen 134 A, 10600 Ekenäs

Tarkastus:

17.6. 2004 Miikka Haimila, Peter Sjöstrand, Göran Baarman ja Rabbe Kajander

Kartat:

Peruskartan suurennos 1:2000

Kuvat:

Negatiivit: 131903

Diat:

Sijainti ja maasto:

Kohde on korkean kallion päällä, jota ympäröi metsä. Länsipuolella on peltoaueka.

Kohteen kuvaus:

Röykkiö on halkaisijaltaan noin 8 metriä ja korkeudeltaan noin metrin. Röykkiötä on pengottu keskeltä ja osa sen kivistä on valunut tai heitelty kallion etelärinteeseen. Koepistoissa selvisi, että röykkiön ympäristössä korkeammilla maastonkohdilla maa on hiekka ja lähempänä peltoa soraa. Mitään ei kuitenkaan löytynyt.

Laajuus:

Noin 200 m².

Ehdotus suoja-alueeksi:

Noin 3580 m².

Suojelutoimenpiteet:

Havaintomahdollisuudet: Röykkiö erottuu selvästi ympäristöstä.

Lähistön kohteita:

Tiedossa olevat

maankäyttösuunnitelmat:

Suosittelvat

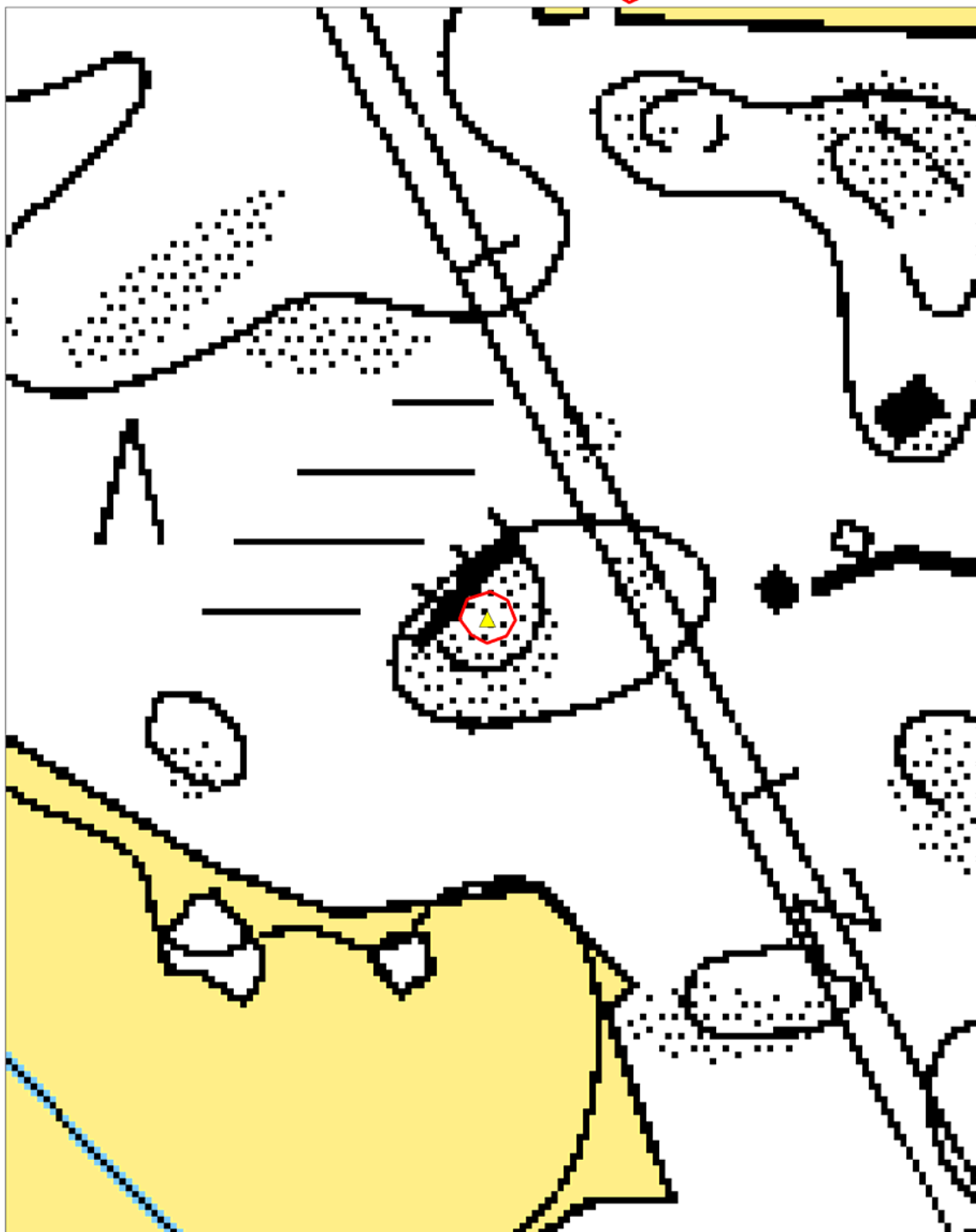
jatkotoimenpiteet:

Koekuopat:

Pintapoiminta:

Tammisaari, taajama-alue 2011 osayleiskaava
Kohdekartta 1:2000

 kohteen rajaus röykkiö

4. Kasarmialue (löytöpaikat - irtolöytöpaikat - kivikautinen)

Muinaisjäännös-
rekisterinumero: 1000002763

Kunta: Tammisaari **Kylä:** Karisdragsvik

Muinaisjäännöstyyppi: Löytöpaikat **Tyypin tarkenne:** irtolöytöpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Rauhoitusluokka: **Lukumäärä:** 1

Luokitusehdotus:

Sijainti: PK 201404 Dragsvik
X:6653530, Y:2472620, Z:17
P:6658569, I:3305236
Sijainti määritetty arkistossa olevasta kartasta.

Aiemmat löydöt: KM 15130:1 (kourutaltoa)

Inventointilöydöt:

Tutkimukset: Inventointi Markus Hiekkänen 1976 (Tammisaari (Oy Alko Ab) ja Snappertuna (Oy Predium Ab))
Inventointi Miikka Haimila 2004

Kiinteistötiedot: Kiinteistö: 83540500010002

Tarkastus: 14.6. 2004 Miikka Haimila

Kartat:

Kuvat: **Negatiivit:** **Diat:**

Sijainti ja maasto: Löytöpaikka on puolustusvoimien harjoitusalueella, joka on hakattua aukeaa (inventointialue 3). Maaperä on pääasiassa hiekkaa ja siihen on tehty paljon erilaisia kaivantoja pääasiassa poteroita. Maasto viettää loivasti etelään kohti merta. Löytöpaikalta pari sataa metriä etelään päin on metsitettyjä entisiä peltola ja niiden rannan puolella kallioista metsää.

Kohteen kuvaus: Löytö tehtiin vuonna 1961 kun paikalle kaivettiin taistelukaivantoa noin 70 cm syvyydestä. Alueelle tehtiin inventoinnin yhteydessä paljon koekuoppia sellaisille maastonkohdille, jotka näyttivät vähiten muokailulta. Kuopissa oli havaittavissa selvä huuhtoutumiskerros ja usein 40-50 cm syvyydessä kova rautasaostumakerros. Lisäksi tarkastettiin paikat, joissa hiekkamaa oli näkyvissä paljaana. Mitään löytöjä ei tullut esiin eikä havaittu merkkejä kulttuurimaasta. Hästhagenin alueella on kallioista metsää, jossa on lukuisia tuliasemien suojaksi tehtyjä eri muotoisia ja kokoisia kivilatomoja.

Laajuus:

Ehdotus suoja-alueeksi:

Suojelutoimenpiteet:

Havaintomahdollisuudet: Ei maan päälle näkyviä esihistoriallisia rakenteita.

Lähistön kohteita:

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat:

Suosittelavat jatkotoimenpiteet:

Koekuopat:

Pintapöimintä:

5. Horsbäck (kivirakenteet - latomukset - ajoittamaton)

**Muinaisjäännös-
rekisterinumero:**

835000009

Kunta:

Tammisaari

Kylä: Horsbäck

Muinaisjäännöstyyppi:

Kivirakenteet

Tyypin tarkenne: latomukset

Ajoitus:

ajoittamaton

Rauhoitusluokka:

Lukumäärä: 1

Luokitusehdotus:

Sijainti:

PK 201404 Dragsvik

X:6653706, Y:2476003, Z:12,5

P:6658591, I:3308625

Sijainti määritetty arkistotietojen perusteella

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Tutkimukset:

Kiinteistötiedot:

Kiinteistö: 83545500010050

Tarkastus:

Kohdetta ei tarkastettu

Kartat:

Kuvat:

Negatiivit:

Diat:

Sijainti ja maasto:

Paikka on reilut 500 metriä itäkaakkoon Horsbäckin tilan päärakennuksesta. Kartan mukaan paikalla on kallioista metsää.

Kohteen kuvaus:

Arkistotietojen mukaan kohde on 9 x 9 metrin kokoinen nelisivuinen kivilatomus.

Laajuus:

Ehdotus suoja-alueeksi:

Suojelutoimenpiteet:

Havaintomahdollisuudet:

Lähistön kohteita:

Tiedossa olevat

maankäyttösuunnitelmat:

Suosittelvat

jatkotoimenpiteet:

Koekuopat:

Pintapoiminta:

6. Langansböle 4 (löytöpaikat - irtolöytöpaikat -)

Muinaisjäännös-
rekisterinumero: 1000002764
Kunta: Tammisaari **Kylä:** Langansböle
Muinaisjäännöstyyppi: Löytöpaikat **Tyypin tarkenne:** irtolöytöpaikat
Ajoitus:
Rauhoitusluokka: **Lukumäärä:** 1
Luokitusehdotus:
Sijainti: PK 201404 Dragsvik
X:6653220, Y:2473560, Z:10-15
P:6658216, I:3306161
Aiemmat löydöt: KM 14574 (soikea tuluskivi)
Inventointilöydöt:
Tutkimukset:
Kiinteistötiedot: Kiinteistö: 83546700010179
Tarkastus: Kohdetta ei tarkastettu
Kartat:
Kuvat: **Negatiivit:** **Diat:**
Sijainti ja maasto: Löytöpaikka on Langansbölen tilan pihapiirissä peltoaukean laidassa.
Kohteen kuvaus: Löytö tehtiin vuonna 1915 korjattaessa varastokellaria.
Laajuus:
Ehdotus suoja-alueeksi:
Suojelutoimenpiteet:
Havaintomahdollisuudet:
Lähistön kohteita:
Tiedossa olevat
maankäyttösuunnitelmat:
Suosittelvat
jatkotoimenpiteet:
Koekuopat:
Pintapoiminta:

7. Sjöskogen (kivirakenteet - rökkiöt - ajoittamaton)

Muinaisjäännös-
rekisterinumero: 1000002765
Kunta: Tammisaari **Kylä:** Kärrby
Muinaisjäännöstyyppi: Kivirakenteet **Tyypin tarkenne:** rökkiöt
Ajoitus: ajoittamaton
Rauhoitusluokka: **Lukumäärä:** 1
Luokitusehdotus:

Sijainti: PK 201404 Dragsvik
X:6653506, Y:2476300, Z:10
P:6658378, I:3308912
GPS-paikannettu

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Tutkimukset: Inventointi Miikka Haimila 2004

Kiinteistötiedot: Kiinteistö: 83546400010013

Tarkastus: 15.6. 2004 Miikka Haimila

Kartat: Peruskartan suurennos 1:2000

Kuvat: **Negatiivit:** 131900 **Diat:**

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee sähkölinjan eteläpuolella kallion reunalla metsäisessä etelään viettävässä rantarinteessä.

Kohteen kuvaus: Mahdollinen rökkiö voi olla osittain purettu soikea rökkiö. Paikalla on puolikaassa oleva kivivalli ja sen sisäpuolelle jäävä sammalen peittämä kiveys. Rakenteen leveys on noin 2-3 metriä ja pituus noin 20 metriä. Paikalta noin 20 metriä itään on kalliosta louhittuja kivenlohkareita.
Peruskarttaan on merkitty rökkiöltä noin 50 metriä lounaaseen muinaisjäännösmerkki. Suunnistusvirheen vuoksi em. rökkiötä luultiin kartalle merkityksi. Voi siis olla että lähistöllä on vielä yksi rökkiö. Se on lähellä kiinteistön rajaa, muttei ilmeisesti kuitenkaan rajamerkki (ks. kartta ja kohde Horsbäck Kastalet).

Laajuus:

Ehdotus suoja-alueeksi:

Suojelutoimenpiteet:

Havaintomahdollisuudet: Selvästi näkyvä kivirakenne.

Lähistön kohteita:

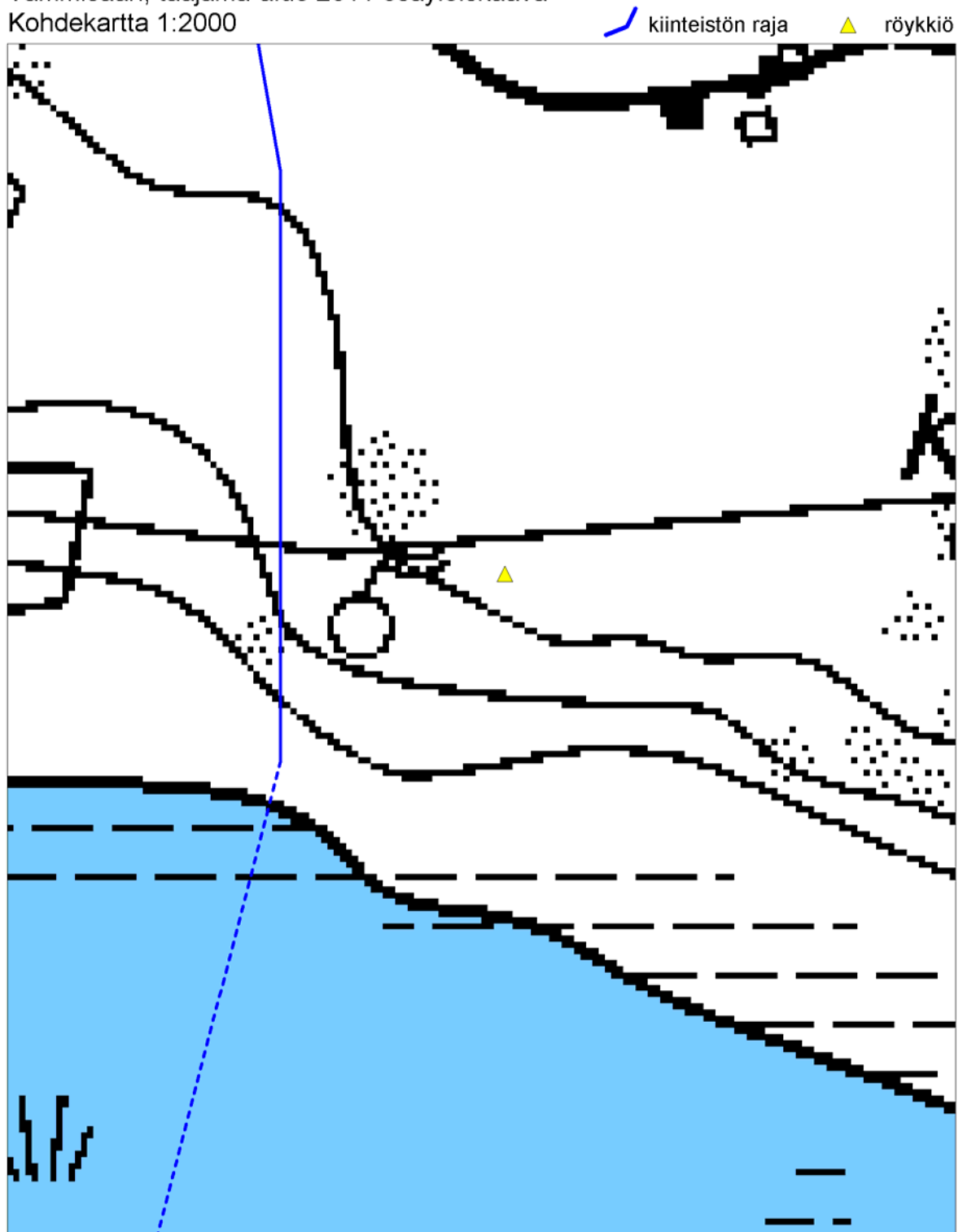
**Tiedossa olevat
maankäyttösuunnitelmat:**

**Suosittelavat
jatkotoimenpiteet:**

Koekuopat:

Pintapoiminta:

Tammisaari, taajama-alue 2011 osayleiskaava
Kohdekartta 1:2000

8. Horsbäck Kastalet (puolustusvarustukset - linnoitukset - historiallinen)

**Muinaisjäännös-
rekisterinumero:**

835500003

Kunta:

Tammisaari

Kylä:

Muinaisjäännöstyyppi:

Puolustusvarustukset

Tyypin tarkenne: linnoitukset

Ajoitus:

historiallinen

Rauhoitusluokka:

Lukumäärä: 1

Luokitusehdotus:

Sijainti:

PK 201404 Dragsvik

X:6658526, Y:2476357, Z:0

P:6658529, I:3308975

Kastale nimisen talon sijaintitiedot.

Aiemmat löydöt:

Inventointilöydöt:

Tutkimukset:

Koekaivaus Päivi Pykäläaho 1985 (Raportti AO, hukassa?)

Tarkastus Helena Edgren ja Markus Hiekkänen 1987 (Raportti RHO)

Kiinteistötiedot:

Tarkastus:

Kohdetta ei tarkastettu

Kartat:

Kuvat:

Negatiivit:

Diat:

Sijainti ja maasto:

Kohde on Totalfladan -lahden pohjoisrannalla, etelään ja länteen kolmesta suuresta pronssikautisesta röykkiöstä. Horsbäckin kartanosta noin kilometrin itäkaakkoon. Paikalla rinne viettää jyrkästi etelään. Kohde saattaa olla peruskartalle merkityn muinaisjäännösmerkin kohdalla. Ks. myös kohde Sjöskogen.

Kohteen kuvaus:

Paikalla on Edgrenin ja Hiekkasen mukaan noin 5 x 3 m suuruinen lohkotuista kivistä ja kalkkilaastista tehty perustus. Sen sisällä on kaksi kuoppaa, joita erottaa kivistä, tiilenpaloista ja maasta koostuva kumpare. Heidän käsityksensä mukaan rakennelma ei ole keskiaikainen. Rakenteen eteläpuolella on rinteessä kivillä tuettu itä-länsi -suuntainen terassi. Pykäläahon suullisen kommentin mukaan paikalla tehdyssä koekaivauksessa ei löytynyt mitään

Laajuus:

Ehdotus suoja-alueeksi:

Suojelutoimenpiteet:

Havaintomahdollisuudet:

Lähistön kohteita:

Tiedossa olevat

maankäyttösuunnitelmat:

Suosittelavat

jatkotoimenpiteet:

Koekuopat:

Pintapoiminta: